

Věc C-17/22

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

7. ledna 2022

Předkládající soud:

Amtsgericht München (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

21. prosince 2021

Žalobkyně:

HTB Neunte Immobilien Portfolio geschlossene Investment UG & Co. KG

Žalovaná:

Müller Rechtsanwaltsgesellschaft mbH

Amtsgericht München (Okresní soud v Mnichově, Německo)

[*omissis*]

Ve věci

HTB Neunte Immobilien Portfolio geschlossene Investment UG & Co. KG,
[*omissis*] 28217 Brémy – žalobkyně -

[*omissis*]

proti

Müller Rechtsanwaltsgesellschaft mbH, [*omissis*] 80687 Mnichov – žalované -

[*omissis*]

týkající se poskytnutí informací

Soudnímu dvoru Evropské unie se tímto předkládá žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Žádost se předkládá společně a až na rubrum v doslovně stejném znění s dalším řízením vedeném u předkládajícího soudu [*omissis*]. S předložením žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se toto řízení přerušuje do rozhodnutí Soudního dvora. Dne 21. prosince 2021 podává soud následující

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Soudnímu dvoru Evropské unie se předkládají následující předběžné otázky týkající se výkladu obecného nařízení o ochraně osobních údajů (nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679, dále jen „GDPR“):

1.a. Vyplývá z výkladu čl. 6 odst. 1 písm. b) a f) nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), že u osobní společnosti nabízející podíly široké veřejnosti (*Publikumspersonengesellschaft*) postačuje podíl na společnosti v postavení společníka, který neručí osobně, ručí pouze v malém rozsahu a není jednatelem, k tomu, aby měl „oprávněný zájem“ na získání informací o všech společnících, kteří jsou nepřímými držiteli podílů na společnosti prostřednictvím svěřenského správce, jejich kontaktních údajích a jejich podílu na kapitálu osobní společnosti, a aby ze společenské smlouvy vyplývala odpovídající smluvní povinnost,

1.b. nebo je za těchto podmínek oprávněný zájem omezen na získání informací ze strany společnosti o takových držiteli nepřímých podílů, kteří neručí v malém rozsahu, nýbrž drží minimální podíl, z něhož lze přinejmenším usuzovat na to, že mají vliv na vývoj společnosti?

2.a Postačuje úmysl kontaktování za účelem seznámení se, výměny názorů nebo jednání o odkupu podílů na společnosti k tomu, aby u takového neomezeného práva (1a) nebyla překročena v něm obsažená mez zneužití práva nebo byla učiněna (1b) výjimka z omezení omezeného práva na poskytnutí informací,

2.b nebo je zájem na poskytnutí informací relevantní až tehdy, pokud je poskytnutí požadováno s výslovným úmyslem navázat kontakt s dalšími společníky za účelem koordinace postupu za konkrétně uvedených okolností, které vyžadují utváření vůle v rámci rozhodnutí společníků?

K odůvodnění

A. Ke sporu, o němž rozhoduje předkládající soud:

Vnitrostátní soud rozhoduje o dvou sporech, jejichž předmětem je žaloba týkající se poskytnutí informací. Každá ze žalobkyň se nepřímo podílí na investiční společnosti, které jsou organizovány ve formě komanditní a tedy osobní společnosti. Jedná se o společnosti nabízející podíly široké veřejnosti

(*Publikumsgesellschaft*). Podíl na těchto společnostech je koncipován jako finanční investice. V jednom z těchto případů se na společnosti přímo a nepřímo podílí řádově přibližně 1 800 komanditistů.

Požadováno je poskytnutí jmen a adres všech osob, tedy celé veřejnosti, která v uvedené investiční společnosti drží podíly, zejména také jména a kontaktní údaje všech komanditistů, kteří se podílí nepřímo prostřednictvím svěřenských investičních společností. Žádost se tedy týká všech, kdo do společnosti finančně investovali.

Žalobkyně samotné jsou investiční společnosti. Žalované mají za to, že požadované informace nemají být použity ve prospěch propagace společnosti, nýbrž k vlastním ekonomickým zájmům žalobkyň, ať je to za účelem propagace jejich investičních produktů, nebo za účelem zneklidnění investorů, odkupu jejich podílů pod cenou a dosažení zisku prostřednictvím jejich dalšího prodeje. Investiční smlouvy a svěřenské smlouvy obsahují smluvní ujednání, která smluvně zakazují poskytování údajů dalším podílníkům.

Žalobkyně takovéto úmysly popírají. Tvrdí, že mají právo kontaktovat ostatní členy. Smluvní zákazy poskytování údajů jsou podle jejich tvrzení neplatné. Žalobkyně chtějí jednat s dalšími komanditisty o odkoupení jejich podílů a blíže se s nimi seznámit za účelem konzultací. Tyto argumenty v rámci žalob odkazují na dvě posilující se rozhodovací linie nejvyšších a vrchních německých občanskoprávních soudů.

1. S tvrzením, že mají právo kontaktovat ostatní členy, se žalobkyně odvolávají na judikaturu německého Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, dále jen „BGH“). Ten ve svém usnesení ze dne 19. listopadu 2019, II ZR 263/18 rozvíjí svou judikaturu v tom smyslu, že znalost jmen a adres ostatních společníků a tedy svých smluvních partnerů je „nepominutelným jádrem práv společníků“ v osobní společnosti. To platí rovněž pro komanditisty, kteří mají pouze nepřímé podíly. Znalost všech ostatních společníků, i těch nepřímých, je pro každého společníka nezbytná k účinnému uplatňování práv ve společnosti, která je tvořena zakladateli společnosti nabízející podíly široké veřejnosti. Poskytování údajů ostatním společníkům je tak v souladu se závazky společnosti vyplývajícími z uzavřené společenské smlouvy. Žádost společníka o informace, jejímž účelem je seznámit se s ostatními společníky, je omezena pouze zákazem nepřípustného výkonu práva podle § 242 Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník, dále jen „BGB“) a zákazem šikanózního výkonu práva podle § 226 BGB.

Tato judikatura je pokračováním judikatury nejvyšších soudů z doby před přijetím obecného nařízení o ochraně osobních údajů. Soud ve svých úvahách přihlédl k těmto hlediskům:

O zneužití práva se každopádně nejedná v případě, že investor usiluje o kontakt s dalšími investory, aby s nimi konzultoval problémy, které se podle jeho názoru týkají společnosti, případně aby mezi investory zorganizoval zájmové

společenství. V případě, že jsou sledovány účely, které se netýkají společnosti, postačují k ochraně před zneužívajícím jednáním opravné prostředky podle práva na ochranu hospodářské soutěže nebo ochranu údajů. Není důvod odepřít poskytnutí informací z důvodu pouze abstraktního rizika zneužití údajů. (Odůvodnění z rozsudku BGH ze dne 5. února 2013, II ZR 134/11). Je nutno ponechat na společníkovi rozhodnutí, jakými prostředky a jakým způsobem se chce obrátit na ostatní společníky. Společník nesmí být odkázán na obchodní vedení společnosti jako zprostředkovatele k ostatním společníkům nebo být nucen používat média, která toto obchodní vedení poskytne a kontroluje je. Společník také nemá povinnost využít internetového fóra na základě § 127a Aktiengesetz (akciový zákon) jako mírnějšího prostředku. (Odůvodnění z rozsudku BGH ze dne 11. ledna 2011, II ZR 187/09 a ze dne 5. února 2013, II ZR 134/11)

Právo na informace nelze ani vyloučit smluvně. Vyloučení práva znát všechny ostatní společníky by fakticky odstranilo zásadní právo společníka, totiž právo svolat mimořádnou valnou hromadu společníků, jelikož potřebné kvórum by společník s malým podílem mohl získat pouze v případě, že se spojí s jinými společníky, což nutně předpokládá, že zná jejich jména a adresy. (Odůvodnění z usnesení BGH ze dne 21. září 2009, II ZR 264/08).

Dalekosáhleji než u akciové společnosti kotované na burze, u níž podle § 33 německého Wertpapierhandelsgesetz (zákon o obchodování s cennými papíry) vzniká zákonná oznamovací povinnost až s 3 % podílem na hlasovacích právech, zakládají otázky, kdo ovládá společnost, za koho mluví svěřenský správce, zda ohledně ostatních společníků a míchání zájmů má správce zakázáno hlasovat, zda má jiný společník povinnost loajality podobnou zákazů konkurence, a jak se mění struktura složení společnosti v čase, nevyhnutelné právo na informace o všech společnících, i u společnosti nabízející podíly široké veřejnosti. (Odůvodnění z rozsudku BGH ze dne 5. února 2013, II ZR 134/11)

BGH nepovažoval za nutné obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie se žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce. Skutečnost, že společníkovi musí být přiznáno právo na informace, které nelze omezit smluvně a proti němuž lze namítat pouze zneužití práva, je tak zjevným uplatněním práva Společenství, že nezbyvá prostor pro pochybnosti. Skutečnost, že poskytnutí údajů o všech společnících ze strany společnosti jednomu z nich je odůvodněné i podle GDPR, zjevně vyplývá z jeho bodu 48 odůvodnění, jelikož v něm je jako možný oprávněný zájem uvedeno zpracování údajů dokonce „v rámci skupiny podniků“. BGH v této souvislosti dovozuje, že podle bodu 48 odůvodnění musí být předávání údajů v rámci skupiny podniků odůvodněno „interními administrativními účely“ a předání osobních údajů o všech společnících jednomu společníkovi tak posuzuje přinejmenším stejně jako předání z jednoho podniku jinému taktéž závislému nebo ovládajícímu podniku a stejně jako interní administrativní účel.

2. Svým dalším argumentem, že chtějí s ostatními komanditisty jednat o odkupu jejich podílů, se žalobkyně odvolávají na judikaturu ohledně otázky, pokud je jediným limitem práva na poskytnutí informací zneužití práva, co již

nebo teprve představuje zneužití práva. V tomto ohledu jsou relevantní další rozhodnutí, v projednávané věci pak rozhodnutí vrchních zemských soudů, zejména rozsudek Oberlandesgericht München (Vrchní zemský soud v Mnichově) ze dne 16. ledna 2019, spisová značka 7 U 342/18.

Podle tohoto rozsudku je součástí práva společníka rovněž možnost posílit své vlastní postavení společníka nákupem dalších podílů. Každému zakladateli je zřejmé, že investiční společnost použije údaje o něm za účelem naplňování společenské smlouvy. Účelem společenské smlouvy je hlavně výkon práv společníků, zejména rovněž formou vzájemné komunikace, výkonu kontroly a případně spojení s dalšími společníky, posílení postavení společníka. K tomu patří rovněž možnost ovlivňovat je případně odkupem podílů na společnosti. Nepřípustný výkon práva by představovala až situace, kdy by ze žádného myslitelného hlediska nebylo možno vykázat souvislost s postavením společníka a smluvní vazbu s ostatními společníky. Údaje by bylo možno odepřít pouze v případě, že na jejich poskytnutí neexistuje žádný rozumný zájem, například pokud by bylo jisté, že je sledován jiný účel, než který souvisí se společností. Zájem o odkup cizích podílů ovšem je rozumný zájem.

Oberlandesgericht (vrchní zemský soud) tak implicitně vychází z toho, že abstraktní očekávání každého společníka, že jeho údaje jsou nezbytné k naplňování společenské smlouvy a mohou být k tomuto účelu použity, rovněž v sobě obsahuje konkretizaci v tom smyslu, že komanditní společnost může údaje poskytnout každému jinému společníkovi, již proto, že tento jiný společník má zájem o koupi. Rozumný zájem ostatních společníků na neposkytnutí svých osobních údajů Oberlandesgericht (vrchní zemský soud) nezvažuje. Dále rozsudek vrchního zemského soudu implikuje, že dokonce budoucí hlasovací práva z případného rozšíření vlastní účasti jsou oprávněným zájmem na poskytnutí údajů vyplývajícím již z dotčeného smluvního vztahu.

B. [omissis] Relevantnost odpovědí na předložené otázky [omissis]:

V důsledku vnitrostátní judikatury by pak neurčitá a prakticky ničím neprokazatelná tvrzení zájmu, např. o odkup účasti druhých, postačovala k tomu, že by bylo možno požadovat poskytnutí informací o všech, i nepřímo se podílejících komanditistech včetně adres a výše jejich účasti. Vzhledem k tomu, že zneužití práva přichází do úvahy až v okamžiku, kdy není ze žádného myslitelného hlediska vykázána souvislost s postavením společníka, nemají sice abstraktní, ale představitelná a nikoliv čistě teoretická rizika sledování jiných než smluvních účelů žádnou váhu, protože si vždy bude možno představit, že údaje budou použity za účelem kontaktování ostatních společníků, které minimálně rovněž přispívá k podpoře společnosti. Osoba odpovědná za osobní údaje pak po jejich poskytnutí nemá žádnou možnost kontroly nad tím, jak žalobkyně s údaji naloží. V souhrnu jsou sdělené údaje o komanditistech, i když mají na společnosti nabízející podíly široké veřejnosti jen nepřímé podíly, od okamžiku poskytnutí bez jakékoliv zbývající ochrany.

Tento závěr může sice být výsledkem výkladu, například mají-li přednost obchodněprávní zásady účasti na kapitálu podniku jako sdružení společníků, takže každý, kdo se osobně, byť s omezeným spoluručím podílí na kapitálu určitého podniku, musí akceptovat, že je s ním nakládáno jako s podnikatelem. Předkládající soud nemá za to, že to je u komanditistů společnosti nabízející podíly široké veřejnosti, kteří svým podílem i celkovou výší kapitálu ručí v omezeném rozsahu, tak zjevné, že je výklad k tomu povolného evropského soudu tak předvídatelný, že není ani nutné o něj žádat.

Předložené otázky jsou proto relevantní pro rozhodnutí, jelikož ve sporných věcech bylo nyní pouze tvrzeno, že je zamýšlen odkup podílů ostatních společníků. Postačuje-li to, bylo by nutno žalobě vyhovět. Nepostačuje-li to a zůstalo platné vše, co bylo tvrzeno, žalobu by bylo nutno zamítnout. V případě vyhovění žalobě by soud byl rovněž poslední rozhodovací instancí, jelikož stížnost žalované strany se pak omezuje na náklady související s poskytnutím informací a tyto náklady z ekonomického hlediska nedosahují vnitrostátního limitu pro předložení věci soudu vyššího stupně.

C. Vlastní úvahy k zodpovězení předložených otázek:

1.a. Rovněž předkládající soud vychází z neplatnosti smluvního ujednání vylučujícího poskytnutí informací, ovšem nikoliv z hlediska zásadní nevylučitelnosti, nýbrž z důvodu jeho nepoužitelnosti jako všeobecné obchodní podmínky, jelikož to představuje dalekosáhlé a proto nepřiměřené a tedy neúčinné omezení práva.

1.b. Otázka předkládajícího soudu se omezuje na požadavky evropského práva týkající se poskytnutí informací o nepřímých společnících. Přímí komanditisté musí být podle německého práva již ze zákona zapsáni do obchodního rejstříku s uvedením příjmení, jména, data narození a bydliště a tedy zveřejněni. S tímto zveřejněním musí počítat každý, kdo má tímto způsobem podíl na kapitálu v nějakém podniku.

2. Naopak v případě účasti prostřednictvím svěřenského správce pro toho, kdo má účast, není zřejmé, že takovéto údaje musí být nutně poskytnuty z toho důvodu, že takovým poskytnutím údajů jsou naplňovány klíčové aspekty vztahu ke společnosti. Není ovšem zřejmé, že musí být postaveni naroveň s přímými komanditisty.

2.a. Sporné investiční nebo svěřenské smlouvy stanoví - byť jsou v tomto rozsahu neúčinné -, že údaje nemají být poskytnuty ostatním investorům a jsou tak přinejmenším výrazem základního očekávání společníků.

2.b. Zákon nestanoví povinnost zveřejnit osoby držící podíly ve svěřenské společnosti, aniž jsou inkorporovány do obchodní společnosti.

2.c. Amtsgericht (okresní soud) sice sdílí obecné přesvědčení vyšších soudů, že u osobní společnosti je každému jasné, že jeho osobní údaje jsou uloženy u

společnosti a v případě, že je to „objektivně užitečné“ pro plnění smluvních nebo zákonných povinností, mohou být i poskytnuty. Pak je i zjevné, že v případě existence povinnosti je objektivně užitečné tuto povinnost splnit.

Pro existenci takové povinnosti ovšem není relevantní pouze to, zda je požadavek společníka požadujícího poskytnutí informací objektivně užitečný, nýbrž jak je třeba posuzovat smlouvu, takže tomuto požadavku brání zájem ostatních společníků uchovávat své údaje v tajnosti a nemuset se smířit s jejich poskytnutím již v případě užitečných protichůdných zájmů druhé strany. Podle měřítka evropského práva je ochrana údajů pravidlem a výjimka musí být dostatečně opodstatněná, takže pouhá pochopitelnost zájmu nepostačuje. Tento zájem se podle názoru předkládajícího soudu každopádně musí vztahovat k účelu, k němuž příslušný společník své údaje vůbec poskytl, tedy k vývoji společnosti.

2.d. Předkládající soud tak sdílí cíle výše uvedené judikatury, že společník smí bez dalšího a v tomto ohledu rovněž bez omezení vědět, kdo má reálný vliv na jeho společnost, v níž má účast, a nese přitom podnikatelské riziko. Předkládající soud ovšem považuje za sporné, zda tím lze odůvodnit povinnost zveřejnit všechny informace o nepřímo se podílejících komanditistech.

(1) Je zjevné, že podíl velké části komanditistů společnosti nabízející podíly široké veřejnosti je takového rozsahu, že nelze očekávat, že tito komanditisté budou ovlivňovat chod společnosti pouze se svým podílem. Předkládající soud má místo toho za to, že účast v osobní společnosti a tedy osobní vazba sama o sobě nepostačuje k tomu, aby bylo možné požadovat informace. Podle něj není dostatečně přihlíženo ke skutečnosti, že v komanditních společnostech nabízejících podíly široké veřejnosti, které jsou a byly otevřeny libovolnému okruhu investorů, ustoupil prvek osobní vazby do značné míry do pozadí, a že jsou považovány za pouhou formu účasti na kapitálovém trhu, podobně jako je tomu u akcie, u níž by nikdo, kdo nedosahuje významného podílu, nepočítal s tím, že jeho jméno a jeho adresu ten, kdo vede úschovu akcií, předá ostatním akcionářům.

Doplňující výklad smlouvy přitom poskytuje rovněž různé možnosti, jak zajistit ochranu „malého“ investora, aby i tento mohl dosáhnout nezbytného kolektivního uplatňování zájmů, například ve formě práva na předání sdělení „malého“ investora prostřednictvím společnosti - která je vůči svému společníkovi zavázána povinností chovat se v souladu s právem - všem ostatním investorům nebo v podobě fóra určeného k výměně stanovisek a poskytovaného společností, podobně jako podle § 127a německého Aktiengesetz (akciový zákon).

(2) Rozhodnutí vyšších soudů jsou věcně správná i v tom ohledu, že etablojí jasný vztah mezi pravidlem a výjimkou. To zohledňuje skutečnost, že odpovědná osoba ve společnosti nabízející podíly široké veřejnosti nemůže rozumně pro každého z 1 800 společníků jednotlivě a samostatně zvažovat, zda o něm má být poskytnuta informace či nikoliv, nýbrž je odkázán na použitelná kritéria, která abstraktně stanoví okruh osob, o nichž mají být informace poskytnuty. V tomto

ohledu se jako nezbytné jeví obecné a tedy formální kritérium, vůči komu každopádně zpravidla existuje povinnost poskytnout informace, aby bylo nikoliv až soudu, nýbrž již osobě odpovědné za osobní údaje umožněno s dostatečnou právní jistotou vyřešit takové spory.

Dosavadní judikatura se vyznačuje vysokou mírou použitelnosti, protože investiční společnost musí vyhovět prakticky všem žádostem společníka o poskytnutí informací.

Naproti tomu má soud za to, že je zapotřebí předpokládat formální kvótu, podobnou té, která platí pro oznamovací povinnost u akcionářů akciových společností kótovaných na burze, jelikož od tohoto okamžiku přichází i formálně do úvahy relevantní vliv na společnost, jak je to vyjádřeno v § 33 německého Wertpapierhandelsgesetz (zákon o obchodování s cennými papíry) 3 % kvótou. Je pravda, že jeho analogické použití Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr) dosud odmítal. Evropské požadavky by ale vedly minimálně k tomu, že by analogické použití opět přicházelo do úvahy.

2.e. Předkládající soud každopádně nepovažuje za správné, že pro poskytnutí informací postačují neurčitá tvrzení o „zájmu na seznámení se“ nebo „zájmu o odkup“ a že taková tvrzení nejsou zneužitím práva.

(1.) Předkládající soud má za to, že není v souladu se smlouvou ani věcně přiměřené, aby k odůvodnění práva na poskytnutí informací postačoval zájem o koupi: Nikdo nemá nárok na to, aby se přímo od třetí osoby dozvěděl jména a adresy, které jsou této třetí osobě svěřeny, aby mohl s osobami, které tyto údaje poskytly, vstoupit v jednání o budoucím uzavření smlouvy. Takováto argumentace se naopak zdá být vnitřně nelogická, jestliže budoucí právní postavení, které závisí na cizích projevech vůle a tedy na svévoli, má již předem zakládat právo na poskytnutí informací. Nabídnutí obchodu někomu není důvodem, aby bez jeho souhlasu byly poskytnuty jeho údaje.

Názor, že postačuje jakékoliv myslitelné oprávnění, aby bylo možno vyloučit zneužití práva, se jeví být s ohledem na zabezpečení ochrany údajů na úrovni evropského práva ještě zásadněji nedostatečný. Ochrana údajů znamená podle názoru předkládajícího soudu, že je potřeba předcházet i abstraktním rizikům, což se musí projevit v chápání toho, co je zneužitím práva. Uplatňování práva, které již samo o sobě není vyjádřením minimální míry vlastního závazku nebo obsahové přijatelnosti, by proto bylo nutno posuzovat jako zneužívající.

(2.) Stejně málo podstatným důvodem je „seznámení se“, viděno měřítkem očekávání toho, kdo jako veřejnost sdělil své údaje v rámci své investiční účasti. Nikdo, kdo investuje do kapitálového vkladu, tím nevyjadřuje souhlas s tím, že je možné se na něj obrátit za účelem seznámení se.

(3.) Místo toho se zdá být rozumné a nezbytné, že jsou zapotřebí konkrétní a jmenovité žádosti s konkrétní vazbou na řízení společnosti. To by formalizovalo účelovost poskytnutí údajů a společnost by tak mohla v případě stížností na

poskytnutí údajů odkázat na účelovost jejich sdělení, a v případě, že se - například ze stížností jiných společníků - dozví o použití k jiným účelům, než jaké jí byly sděleny, spustit sankční mechanismy stanovené právem na ochranu údajů.

3. Celkově považuje předkládající soud za rozumný takový výklad GDPR, že v případě společnosti nabízející podíly široké veřejnosti zakládá neomezené právo na poskytnutí informací pouze při dosažení určité procentní výše podílu, a ve zbytku pouze povinnost společnosti předat sdělení jednoho společníka všem přímým a nepřímým společníkům,

a dále považuje předkládající soud za rozumný takový výklad GDPR, že pouhé „seznámení se“ a zájem o odkup podílů nejsou platnými důvody a proto nemohou založit právo na poskytnutí informací, nýbrž u každého požadavku na informace musí být uveden konkrétní důvod týkající se společnosti, pro který jsou informace požadovány.

D. K přípustnosti předběžných otázek:

Účelem předložených otázek [*omissis*] je získat odpověď na to, jaká hlediska jsou při [*omissis*] zvažování právně relevantní, co je tedy při zvažování zásadní a k čemu je tedy nutno přihlídnout. Totéž platí pro otázky týkající se hledisek, která jsou relevantní pro inherentní meze „oprávněného zájmu“. Z toho vyplývající otázky týkající se právních struktur evropského práva je nezbytné předložit Soudnímu dvoru Evropské unie.

[*omissis*]